

באר

ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש

כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

אלימלך בידרמן

שליט"א

כתקנת מורינו הגה"צ רבי

פרשת אהרי' א' פ"ד

באר ה"אור הזיית הקדוש"

פרשת אחרי' א' פ"ד

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בודרמן שליט"א

א שטארקע שטיקל אויף ספירה טעג, אויף טהרה און ירא"ש.

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם: (י"ח: ב')

מהאדם שליטה בעצמו בדבר זה ואין צריך לומר בהצמד ב' דברים ראות וחושב הן האדם חלוש כנגד תאוותו, ואין צריך לומר אם ישלח ידו ואכל מעט מן הרע הזה הנה הוא מסור ביד תאוותו. מעתה תחבולות האדם להעריך מלחמה נגד בחינה זו היא בשלילת ממנו ב' דברים ובוה תהיה נרכבת באדם תכונה לבל יתלהט אחר זה וישלוט הרצון בחפץ הטבעי והוא טעם אמרו ז"ל (בבבא מציעא נ"ג) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד, כי הצדיקים גמורים תכונת רצונם נוצחת החפץ מבלי צורך התעצמות מה שאין כן בעלי תשובה:

ובזה נבא אל הביאור הנה האדון ה' צבאות נתחכם בצוותו מצוה זו ודבר נגד יצר הרע, שיאמר איך יכול אנוש טבעי למשול בתאוותו אשר היא אנסתו דבר זה הוא מושלל מהדעת שיחייב ה' שמירתו לכל בהשואה אלא לאנשים אשר יכולין לעמוד ויש כח ברצונה לשלול החפץ וזה הם אותם שלא באו לידי מבחן הראות והחושב באלו וכדומה דבר הכתוב אבל במי שעברו בחינה הנזכר כפי הטבע אין אדם שליט ברוחו למנוע מעצמו חשק המכריחו, ועל זה נתכוון ה' בנועם דברי אלהים חיים ואמר כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם פירוש הגם שישבתם במקום שאנשיה בני זנונים ולא תמנע מכם בחינת החושב לצד ישיבתכם ביניהם כל הזמן ההוא כאומר אשר ישבתם בה ואין ישיבה אלא עכבה וזה יסובב תגבור' החפץ בכם אף על פי כן אנכי מצוה אתכם שתתעצמו לנצח החשק לבל תעשו כמעשיהם, ואמר עוד וכמעשה ארץ כנען וגו' אשר אני מביא אתכם שמה וגו' פירוש אף על פי שאתם באים למקום אשר שם הרגיעה שידה של בחינת הרע הזה ונמצא בחינת החושב מתעוררת אף על פי כן מחייב אני אתכם לבלתי עשות כמעשיהם. ולצד שיאמר אדם כי אין מעצור ברוחו בדבר זה, לכן הקדים ה' בתחלה דברו הטוב ואמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם, כי הן אמת במין אנושי זולת ישראל ישנו בטענה זו כי לא ימצא בכחו למנוע עוצם חשקו ממנו מה שאין כן אתם בני ישראל לצד היותי ה' אלהיכם והיא השגה אלהות בכח האלהי ינוצח כח הטבעי גשמי, כי הצורה תשלוט בחומר כשיסכים איש ישראל להתדבק בה' אלהיו ישלוט בטבעו, והוא כמאמרם ז"ל (בבבא מציעא נ"ג) שאמרו הצדיקים לבם מסור בידם והרשעים הם מסורים ביד לבם. הכוונה בזה כי החפץ והחשק ישנו בלב האדם והרצון הוא במוחו והם ב' מדריגות שנתן האדון בבני אדם וכשתזדמן לאדם

דבר ולאמרת וגו' כמעשה וגו'. צריך לדעת למה כפל לומר דבר ואמרת עוד מה חידש במאמר זה אני ה' אלהיכם וכי עד עתה לא ידעו זה. ועוד מה היא כוונתו במצות כמעשה וגו' אם אין ידוע מה המעשה שעליו תבא המצוה, וכמו כן מעשה ארץ כנען. ורוז"ל אמרו (פ"ח) שהקיש מעשה מצרים למעשה כנען ולדבריהם ז"ל קשה למה כפל המצוה, ואם להשמיענו בא שמעשה ב' הרשעים שוה, מה צורך לתורה להודיענו דבר זה עוד צריך לדעת למה ציין ארץ מצרים באומרו אשר ישבתם בה וכי יש ארץ מצרים אחרת. עוד ציין ארץ כנען ואמר אשר אני מביא וגו' שנראה שיש אחרת ולא ידענו זולת זו, ולו יהיה שתהיה ארץ כנען אחרת כיון שאינה ידועה מנין יהיו מעשיה נודעים לצוות עליהם:

ונראה כי לפי מה שהסמיך למצוה זו מצות העריות, גם ממה שאמר בסוף הפרשה (פסוק נ"ז) אל תטמאו בכל אלה וגו' כי בכל אלה נטמאו הגוים הדברים מוכיחים ומגידיים כי מעשה ארץ מצרים כמעשה ארץ כנען הוא מעשה עריות ובוה נבא לפרש הכתוב על נכון. הנה ידוע הוא כי כל מצות אשר צוה ה' לעם קדושו הם מצות שיכול האדם לעמוד בהם ויטה עצמו אל הרצון לעשותם, זולת מצות פרישת העריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתן ואונסתו עליהם לעשותם, זולת בהתעצמות הרחקת ב' דברים מהאדם, והם מרחק הרגש ראות העין, ומרחק בחינת החושב, ואם ב' אלו לא יעשה אין אדם שליט ברוח זה לכלותה ממנו, כי כל שלא תהיה לו הרחקת הרגש הראות בדבר הגם שירחק בחינת החושב לא ישלוט בעצמו לכלות ממנו הכרח החשק. וצא ולמד (קדושין פ"א) ממעשה של ר"ע רבן של חסידים שהגם היותו מושלל מבחינת החושב נתנצח מבחינת הראות, גם ממעשה רבי מתיא ב"ח (ילקוט שמעוני פ' ויחי) שבחר לסמות עיניו למיחוש הכרחה אשר מהם תבא בדבר הרע הגם שהיה מושלל מבחינת החושב כאשר מעשיו מוכיחות. גם אם יושלל מבחינת הראות אם לא ירחיק בחינת החושב מחשבותיו יחייבו לבקש ולהתלהט אחר המעשה. וצא ולמד ממעשה שהובא בש"ס (פ"ד נ"ב) באותו גוי שקנה ירך בשר וחטט בו כדי וכו' ובעל וכו' ע"כ. וזהו יהיה תולדות החושב הכריחתו עשות מבלי בחינת הראות. נמצאת אומר שבא' מהב' תהיה מושללת

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת אהרי"א פ"ד

הצומח בין בדברים הכרחיים לחיות הנפש בין בדברים הסגוליים בעולם בין בדברים שהם תענוגי אדם שורש הכל והיוויו הוא מהתורה אשר היא אם הכל וכשם שבתורה פשט רמז דרש סוד כן מאכלים של עולם הזה, ועיין בפירוש שיר השירים (ראשון לזיון פסוק סביבתי אל בית סיון) שחידשתי, וכשם שבעשבים יש דברים סגוליים וטבעיים כן יש בתורה מצות סגוליות וכו', והקדמה זו גדולה ויקרת הערך, וכתבתי ראשי פרקים להבינך ואמרתי ותורתך בתוך מעי כי כל האוכל אשר יאכל יסוד חיותו שבה נתהוה וגדל הוא מיניקת הקדושה שהיא התורה. ומעת פגם אדם הראשון ונתערב טוב ורע בכל אוכל תמצא חלק מהרע, ולזה צוה ה' על ערלת האילנות, ולזה גדל עם החטה מוץ ותבן וסובין הנורקים, והבדילנו ה' מכמה דברים אשר שלט בהם חלק הרע לבל שקץ נפש הנבחרת, ולזה כשאדם אוכל דבר המותר כאילו נהנה מאור העליון ממאורי אור תורה אלא שנגשם לצד הצלחת יסודי ארץ שצריכים מזון כפי הכנתם והרכבתם, וזה אמר ותורתך בתוך מעי בזה גבר חפצו ותשוקתו לעשות רצונו יתברך כי אין רע בקרבו המסיר חפץ הערב לנפש:

נחזור לענין שבאנו עליו כי בחינת החושב בדבר ערוה תגביר החפץ ותשליטנו ברצון ולא יושג הנצחון החפץ אלא דוקא באמצעות הרחקת הדבר מדעתו ומחשבתו לבל ראות הכיעור ולא יחשוב בו, אבל אם עיניו יביטו בדבר הנה הוא מסתכן, וכמעשה דוד המלך עליו השלום כשנסכב הדבר וראה מה שראה נתעורר לבו שהיה חלל ועשה מעשיו, ואפילו תחלת המחשבה בדבר זה תגרום תגבורת והולדת טבעיות החפץ ותגבורתו, ולזה נתכחם חכם החכמים שלמה המלך עליו השלום ואמר (משלי 6) בני אם יפתוך חטאים פירוש בחינת החטא אל תאבה פירוש לא תכנס עם פתוייך בטוען ונטען, כי אריכות הרגשת החושב אפילו לבחינת השולל תפעיל הגברת החפץ ותהפך הרצון אליה. ומצות ה' ברה באה על הדבר בבחינת דיבור ואמירה, דיבור לומר גזירת מלך היא דבר מלך שלטון, אמירה לשון מענה רך ולשון רוממות לצד שהם במדריגה זו לאמר עליהם אני ה' אלהיכם ליחד שמו יתברך עליהם. גם מעלה גדולה היא לשומר בריתו, והיא ההדרגה שאין למעלה ממנה לזה אמר ואמרת:

דבר ערוה הלב חומדה ואין גמר בחימוד זה ויכול הרצון התלוי במוח למנוע החפץ ולא יעשנו הגם שיחמוד, הלא תמצא בבני אדם שמקבלים תענית הגם שהחפץ יתגבר בהם לאכול יבא הרצון וימנענו וכן עז"ה, וצדיקים תמיד מתנהגים כסדר זה ולבם מסור בידם שהגם שיתאוו תאוה בלבם יבחר השכל שהיא הנשמה ואם ישנו באזהרה מה' או מכללי התיעוב ישלול הרצון בו וימנע החפץ הגם שישנו, אבל הרשעים הם מסורים ביד לבם לכל אשר יבא החפץ בלב לא ימנעוהו הרצון, ואולי כי אין להם נשמה או שכבר פגמוה ונכנעת היא לפני הרוח שבלב, ולכן אמר ה' כי אני ה' אלהיכם פירוש להיות שבחינת הנשמה בה ה' משרה אור שכינתו באדם בסוד (פסלים ט) אהל שכן באדם ומצד זה יש כח באדם לנצח החפץ לפני הרצון:

והוא מה שנתכוון לומר דוד המלך עליו השלום במה שאמר (פס 10) לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי, הכוונה היא שמרוב דביקתו באדון האדונים יתברך שמו לעד עד שגם הלב נתהפך לעשות כמעשה הנשמה, שבא החפץ בו והתאוה לעשות רצונו יתברך, שאינו מהכת החפצים דברים המרוחקים מהקדושה וצריכים למונעם בשלילות הרצון, אלא שמעצמו חפץ ברצונו יתברך לשנוא דברים אשר הלב חפץ וחושק בהם. והוא מה שדקדק לומר חפצתי כי אפס חפץ המרגשת, וזה אמר במקום אחר (פס 10) ולבי חלל בקרבי, ואומר ותורתך בתוך מעי פירוש לרוב חשק עבודת הקודש עד שמרגיש בלומדו תורת ה' כאלו אוכל וממלא בני מעיו ממזון טבעי:

עוד אולי שנתכוון להודיע הקדמה תחת ששמעתיה משם הרב הקדוש מהר"י לוריא זצוק"ל (ספר סגנונים יט) והוא כי לפעמים יתהפך האדם וישתנה מטוב לרע בטבעו ומזגו ולא ידע מאיזה סיבה והוא עצמו יתמה איך נהפך בדעתו, ואמר כי זה יסובב לצד שלפעמים יאכל אדם מאכל שיש בו חלק מחלקי הרע או יש בו נפש רעה מהגלגולים לסיבת תחלואיהם וכאשר תכנס הנפש הרעה או ניצוץ הרע בקרבו תטהו מטוב לרע ותגבר בו בחינת הרע מעתה השומר עצמו ממאכלות הרעות יתגבר החפץ בו בדברים הנוגעים לנפש, והוא אומר לעשות רצונך אלהי חפצתי וזה היה לי להיות תורתך בתוך מעי:

ולהשכילך במשמעות אומר
ותורתך בתוך מעי. דע כי כל

לעילוי נשמת
הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א